

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความหมายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. หลักการและวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. แนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1. ความหมายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

นิวัตติ (2528:14) ได้กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด ส่วนเกษม (2530:99) ได้ให้คำจำกัดความว่า “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้” หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ต่อทรัพยากรป่าไม้ เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์

วินัย และบานชื่น (2537:95) กล่าวว่า การอนุรักษ์ป่าไม้ หมายถึง การรู้จักใช้ประโยชน์จากป่าไม้ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดต่อส่วนรวมมากที่สุด และต้องสูญเสียป่าไม้โดยเปล่าประโยชน์ให้น้อยที่สุด รวมทั้งการกระจายการใช้ประโยชน์ให้ทั่วถึงกัน

อมรา (2529:30) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด เป็นเวลานานที่สุด โดยมีส่วนที่สูญเสียไปโดยใช้ประโยชน์น้อยที่สุด

อำนาจ (2527:33) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรป่าไม่ว่า “ป่าไม้คือบรรดาด้านไม้และพืชน้อยใหญ่ ซึ่งมองเห็นได้เด่นชัดกว่าองค์ประกอบอื่นๆ” ป่าไม้นั้นมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ จนมีคำพังเพยในภาษาอังกฤษกล่าวไว้ว่า “Man cannot exist without wood” ซึ่งก็หมายความว่ามนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เมื่อปราศจากไม้

จिरะ (2527:1) กล่าวถึงป่าไม้ว่า “ทรัพยากรป่าไม้” มีความหมายรวมถึงป่าไม้และทรัพยากรอื่นๆ ที่มีผลสืบเนื่องมาจากป่า ได้แก่ สัตว์ป่า ของป่า ที่ดินป่าไม้ ดินน้ำลำธารและสภาพแวดล้อมทั่วไปของป่า สิ่งเหล่านี้จัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถฟื้นฟูสภาพได้ ถ้ามีการอนุรักษ์อย่างเหมาะสมก็จะเกิดการทดแทนขึ้นมาใหม่ และสามารถทำการบำรุงสภาพให้คงอยู่เพื่ออำนวยประโยชน์ต่อไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด

ทิวา (2528:1) ให้ความหมายของทรัพยากรป่าไม้ว่า ทรัพยากรป่าไม้เป็นสิ่งที่มืออยู่ในสังคมของป่าทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม ดังนั้นทรัพยากรป่าไม้จึงมีความรวมถึง ดิน น้ำ สัตว์ป่า และสิ่งมีชีวิตทุกอย่างในสังคมของป่า ที่มีผลทำให้สามารถอำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่มนุษย์

จากความหมายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ดังกล่าวสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาดและอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุด เป็นเวลานานที่สุด โดยมีการสูญเสียจากการใช้ประโยชน์ต่างๆ ให้น้อยที่สุด

2. หลักการและวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พวงเพชร (2532) อ้างโดย โสมศรี (2538) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1. บริเวณที่เป็นป่าอยู่แล้ว ก็พยายามรักษาให้คงสภาพเป็นป่าต่อไป การบำรุงรักษาป่าไม้มีสภาพเป็นป่าอยู่ตลอดไปทำได้โดย

1.1 การกำหนดพื้นที่ป่าเป็นป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน

1.2 ออกกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้โดยตรง เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น

1.3 เร่งสำรวจพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ เพื่อให้มีการใช้ที่ดินป่าไม้ตรงตามสมรรถนะของที่ดิน

1.4 เพิ่มงบประมาณ กำลังคน และควบคุมดูแลให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 การป้องกันไฟป่า โดยจัดเจ้าหน้าที่ดูแลสอดส่องทำแนวกันไฟ และจัดเตรียมอุปกรณ์ในการดับไฟป่า

2. บริเวณป่าที่ถูกทำลายไปแล้วก็พยายามแปรสภาพให้กลับคืนเป็นป่าอีก ทำได้โดย

2.1 การปลูกป่า

2.2 การลดความต้องการใช้ไม้จากแหล่งภายในประเทศ

2.3 การให้การศึกษากับเด็กนักเรียนเพื่อให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์เกี่ยวกับป่าไม้อย่างถูกต้อง

2.4 การให้การประชาสัมพันธ์โดยทางวิทยุ ป้ายโฆษณา เอกสารสิ่งพิมพ์ การจัดอบรม และการประกวดคำขวัญเกี่ยวกับป่าไม้

สมศักดิ์ (2536:16) ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้นั้น มีวิธีการหลักอยู่ 3 วิธี คือ

1. จัดทำพื้นที่อนุรักษ์ในบริเวณที่ระบบนิเวศน์ธรรมชาติ หรือใกล้เคียงธรรมชาติ เช่น จัดตั้งอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น

2. ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม ซึ่งก็นับเป็นวิธีช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรได้ระดับหนึ่ง การฟื้นฟูนั้นมีหลายวิธี นับตั้งแต่การปลูกต้นไม้พื้นเมืองชนิดเดียวหรือสองสามชนิด จนกระทั่งจัดให้มีการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ เพื่อให้ป่าฟื้นตัวอีกครั้ง เนื่องจากขณะนี้ป่าดั้งเดิมได้ถูกทำลายมากไปแล้ววิธีนี้นับว่า จะมีบทบาทมากขึ้นและจะให้ประโยชน์ได้สองอย่าง คือ มนุษย์ได้ใช้สอยบ้าง ในขณะที่ตัวช่วยรักษาทรัพยากรทางชีวภาพได้บางส่วน

3. การอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตเป็นรายชนิด นอกถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ เช่น การอนุรักษ์ในสวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ สถานที่แสดงพันธุ์ปลา และธนาคารเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น วิธีนี้อาจใช้ได้ดีในกรณีที่สิ่งมีชีวิตนั้นไม่ปลอดภัยที่จะอยู่ตามธรรมชาติ แต่วิธีนี้ก็เป็นการอนุรักษ์ชั่วคราว หวังว่าสักวันหนึ่งคงจะได้นำกลับไปสู่ธรรมชาติอีกครั้ง

สำหรับแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยนั้น สำนักงานสารสนเทศกรมป่าไม้ (2536:8) ได้เสนอแนวทางไว้ดังนี้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรคำนึงถึงเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. นโยบายการจัดการป่าไม้ โดยรัฐควรจะวางนโยบายมุ่งหนักไปในการจัดการป่าที่จัดไว้สำหรับเป็นป่าป้องกันภัยหรือเป็นป่าเพื่อใช้ประโยชน์แบบเอนกประสงค์ให้มากที่สุด ซึ่งได้แก่ ป่าต้นน้ำลำธาร อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สำหรับป่าเพื่อผลิตผลทางไม้นั้นควรที่รัฐจะได้ทุ่มเทดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าอย่างจริงจัง และควรได้พิจารณาแบ่งเบาภาระการปลูกสร้างสวนป่าให้เอกชนและชุมชนดำเนินการให้มากยิ่งขึ้น

2. การปลูกสร้างสวนป่า ซึ่งการปลูกสร้างควรเลือกปลูกในที่ที่เหมาะสมและถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และโดยประหยัดก่อน

3. การดำเนินการในด้านการอนุรักษ์ โดยดำเนินการดังนี้

- 3.1 กำหนดพื้นที่ป่าที่เป็นต้นน้ำลำธาร อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าให้แน่นอน แล้วเข้าดำเนินการควบคุมป้องกันอย่างจริงจัง
- 3.2 กำหนดขอบเขตให้เป็นแหล่งทำมาหากินของชาวเขาควบคุมไม่ให้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานและทำไร่เลื่อนลอย แล้วพยายามส่งเสริมให้ปลูกไม้ยืนต้น กรณีของพืชไร่ก็ควรแนะนำให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินบนภูเขาให้ถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 3.3 ปลูกป่าและพืชคลุมดิน ในบริเวณที่แผ้วถางและปราศจากพืชคลุมดิน
- 3.4 การป้องกันไฟไหม้ป่า
- 3.5 การก่อสร้างทางด้านวิศวกรรมทำควบคู่กับการปลูกป่า เช่น การปรับพื้นที่และการสร้างเหมืองฝายกั้นและเก็บกักน้ำและตะกอน ไม่ให้ไหลรุนแรงจนเป็นอันตรายต่อพื้นที่การเกษตรบริเวณลุ่มน้ำตอนล่าง เป็นต้น
4. การเพิ่มผลผลิตและการใช้ประโยชน์ป่าไม้ เช่น นโยบายการให้เอกชนมีบทบาทในการปลูกสร้างสวนป่า การส่งเสริมให้มีการลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมผลิตผลป่าไม้ เพราะเป็นการตระหนักถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจและการตลาด ซึ่งจะเป็นการช่วยลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ แล้วยังเป็นการเพิ่มผลผลิตป่าไม้และช่วยให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้นด้วย
5. การให้การศึกษอบรมเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ ควรให้ประชาชนทุกคนได้ทราบถึงประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้และโทษของการทำลายป่า รวมทั้งวิธีการอนุรักษ์ซึ่งเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติประสบความสำเร็จได้

นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ

ในตอนปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ในเดือนมกราคม 2528 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ โดยมีนายพิชัย รัตตกุล เป็นประธานเพื่อดำเนินการจัดร่างนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ และกำหนดแผนดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี ซึ่งคณะกรรมการนโยบายการป่าไม้แห่งชาติได้มีการแต่งตั้งอนุกรรมการจัดทำร่างนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ และในประชุมคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 3 ธันวาคม 2528 ก็ได้มีมติเห็นชอบกับร่างนโยบายการป่าไม้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ เพื่อให้การจัดการและการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ สามารถกระทำโดยต่อเนื่องในระยะยาว และประสานสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่นๆ จึงสมควรกำหนดนโยบายการป่าไม้แห่งชาติไว้ให้เป็นการแน่นอน เพื่อให้ส่วนราชการและภาคเอกชน

ชนที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจร่วมกันและถือเป็นแนวทางปฏิบัติ อันจะทำให้การพัฒนาป่าไม้เป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 20 ข้อ ดังนี้

1. ให้มีการกำหนดแนวทางการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ในระยะยาว อันจะทำให้ประเทศได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยเน้นให้มีการประสานกันระหว่างทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่น
2. ส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ และภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน
3. ปรับปรุงระบบการบริหารงานป่าไม้ของชาติให้สอดคล้องกับปริมาณ คุณภาพและสภาพทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป
4. กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศเพื่อประโยชน์ 2 ประการ ดังนี้
 - 4.1 ป่าเพื่อการอนุรักษ์ กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายาก และป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดินตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษา การวิจัย และนันทนาการของประชาชนในอัตราร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ
 - 4.2 ป่าเพื่อเศรษฐกิจ กำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่าเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ในอัตราร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ
5. รัฐและภาคเอกชนจะพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และจะจัดการพัฒนาให้อำนวยประโยชน์ทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยสม่ำเสมอตลอดไป
6. ให้เพิ่มการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการผลิตทางการเกษตร เพื่อลดการทำลายพื้นที่ป่าไม้
7. เพื่อก่อให้เกิดการประสานการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างป่าไม้และทรัพยากร ธรรมชาติชนิดอื่น ๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ ทรัพยากรธรณี รวมทั้งเพื่อก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชนและประชาชนในท้องถิ่น รัฐจะจัดให้มีแผนพัฒนาป่าไม้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
8. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้ด้วยการจัดการป่าไม้ ทั้งในระบบวนวัฒน์แบบเลือกตัด และระบบวนวัฒน์แบบตัดหมด ตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะในระบบตัดหมดนี้ เมื่อตัดแล้วให้ปลูกทดแทนในพื้นที่ที่ถูกตัดทันที
9. เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ และการป้องกันภัยอันเกิดจากสิ่งแวดล้อม รัฐจะต้องเร่งรัด ปรับปรุงการวางผังเมือง และกำหนดพื้นที่ป่าไม้ให้แน่นอน เพื่อกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่

ดิน สำหรับเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่ประเภทชนบท และพื้นที่เกษตรกรรมในแต่ละจังหวัดที่แน่นอนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้

10. ให้มีคณะกรรมการนโยบายป่าไม้ระดับชาติโดยมีกฎหมายจัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าวเป็นการถาวร ให้มีหน้าที่วางนโยบาย กำกับ ดูแล การบริหารทรัพยากรป่าไม้ของชาติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายใดกฎหมายหนึ่งโดยเฉพาะ

11. เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้สึกรักและหวงแหน รู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างประหยัด รัฐจะต้องให้ความรู้ ทศนคติ ความสำนึก ความรู้สึกและทักษะ แก่ประชาชนเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทรัพยากรป่าไม้และผลเสียจากการตัดไม้ทำลายป่า การใช้สอยไม้อย่างฟุ่มเฟือย จัดให้มีการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ที่มีต่อส่วนรวม

12. ให้มีการพัฒนาด้านป่าไม้ โดยส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชนและภาครัฐบาลเพื่อใช้ภายในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการอุตสาหกรรม การสนับสนุนให้มีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน ส่งเสริมการปลูกป่าในที่ดินของรัฐ และการปลูกป่าตามหัวไร่ปลายนา หรือปลูกป่ารายย่อยเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน

13. สนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมแบบต่อเนื่อง และโรงงานเชื้อกระดาษเพื่อนำทุกส่วนของไม้มาใช้ประโยชน์และส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุอื่นทดแทนไม้

14. ให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้การรักษาและเพิ่มทรัพยากรป่าไม้และการตัดฟันไม้มาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

15. ให้มีการตั้งสถาบันวิจัยป่าระดับชาติ เพื่อดำเนินการวิจัยด้านป่าไม้ แล้วนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

16. เพื่อลดการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง จึงให้มีการใช้ไม้เพื่อพลังงาน โดยให้มีการปลูกป่าเพื่อเป็นแหล่งพลังงาน

17. กำหนดพื้นที่ที่มีความลาดชัน โดยเฉลี่ย 35 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป ไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้โดยไม้อนุญาตให้มีการออกโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

18. กำหนดแนวทางปฏิบัติงานที่แน่นอนชัดเจนเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การทำลายป่าในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำไร่เลื่อนลอย ภัยจากไฟป่า การทำลายป่าจากชนกลุ่มน้อย เกี่ยวกับการปราบปรามและการลงโทษผู้กระทำผิด รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์รวมการปราบปรามในแต่ละภาค และให้มีมาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอิทธิพลและผู้กระทำผิดไว้เป็นหลักในการปฏิบัติงานของหน่วยราชการและภาคเอกชน

19. กำหนดให้มีสิ่งจูงใจในการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน

20. กำหนดให้มีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานในท้องที่ ให้สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

นโยบายการป่าไม้ทั้ง 20 ข้อ ได้กำหนดทั้งเป้าหมายและวิธีการที่จะไปสู่เป้าหมายไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งกำหนดองค์กรซึ่งจะต้องรับผิดชอบและกำกับดูแล เพื่อให้การดำเนินนโยบายได้บรรลุเป้าหมาย สามารถสรุปเป้าหมายและวิธีปฏิบัติได้ดังนี้

1. กำหนดให้มีพื้นที่ป่าอย่างน้อยร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ โดยเป็นป่าอนุรักษ์ ร้อยละ 15 และเป็นป่าเพื่อเศรษฐกิจ ร้อยละ 25 ต่อมารัฐบาลได้เปลี่ยนนโยบายให้กำหนดพื้นที่เป็นป่าอนุรักษ์ ร้อยละ 25 และเป็นป่าเพื่อเศรษฐกิจ ร้อยละ 15 เท่ากับว่าประเทศไทยต้องมีพื้นที่ป่าอย่างน้อย 128 ล้านไร่ โดยเป็นป่าอนุรักษ์ และป่าเศรษฐกิจ 32 และ 20 ล้านไร่ตามลำดับ

2. เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายข้างต้น รัฐและเอกชนจะต้องดำเนินการร่วมกัน

3. ให้มีการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชนและภาครัฐบาล เพื่อให้มีไม้ใช้สอยในประเทศ โดยส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน และการปลูกป่าในที่ดินของรัฐ ทั้งนี้กำหนดให้มีสิ่งจูงใจในการส่งเสริมการปลูกป่า

4. กำหนดพื้นที่ลาดชันโดยเฉลี่ย 35 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นไป ไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้โดยไม่อนุญาตให้ออกโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

วิธีการอนุรักษ์ (Method of conservation) มีอยู่หลายวิธี การจะเลือกปฏิบัติแบบใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับพิจารณาว่าวิธีใดจะเหมาะสม และได้ประโยชน์มากกว่า หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญมีดังนี้ (ฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กรมป่าไม้ 2532 : 5)

1. การถนอม (Preservation) เป็นเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อพยายามรักษาทั้งปริมาณและคุณภาพให้ยั่งยืนคงอยู่ต่อไปนานเท่านาน โดยพยายามใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. การบูรณะซ่อมแซม เป็นการบูรณะซ่อมแซมทรัพยากรธรรมชาติ ที่ได้รับความเสียหายให้มีสภาพเหมือนเดิมหรือเทียบเท่าของเดิม เช่น บริเวณป่าไม้ที่ถูกทำลาย ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องหากกล้าไม้หรือเมล็ดไปปักชำหรือหว่านลงไป เพื่อทำให้พื้นที่ป่าแห่งนั้นกลับคืนสู่สภาพเป็นป่าถาวรขึ้นใหม่

3. การปรับปรุงและการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าการใช้ตามสภาพโดยธรรมชาติ คือ สามารถนำเอาน้ำมาหมุนกังหันเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า น้ำที่หมุนกังหันแล้วจะส่งไปเพื่อใช้ในการชลประทาน

4. การนำมาใช้ใหม่ (Re-use) แทนที่จะเก็บเอาไว้เฉยๆ ให้เสื่อมราคา หรือ ผุพังเกิดสนิมขึ้น เช่น การเอาถ่านน้ำมันไปทำความสะอาดและทำเป็นที่ใส่ขยะ ทำถังปลูกต้นไม้ หรือการเอาสังกะสีมาเข้าเตาหลอมใหม่ให้กลายเป็นโลหะ ที่พร้อมจะแปรสภาพใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้

5. การใช้ของอื่นทดแทน (Substitution) ทรัพยากรธรรมชาติบางอย่างสามารถที่จะนำมาใช้ทดแทนกันได้ เช่น ใช้กระเบื้องมุงหลังคาแทนสังกะสี การใช้พลาสติกมาสร้างชิ้นส่วนรถยนต์แทนเหล็ก เป็นต้น

6. การคิดค้นประดิษฐ์ของเทียมขึ้นมาใหม่ (Artificial) เช่น การผลิตยางเทียม ไหมเทียม ขึ้นมาใช้ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยง การทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังจะหมดไปหรือลดน้อยลง

7. การสำรวจค้นหาทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม เช่น การสำรวจหาน้ำมันในอ่าวไทย ทำให้ค้นพบแก๊สธรรมชาติเป็นจำนวนมาก พอที่จะลงทุนขุดมาใช้ได้

3. แนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

นิวัติ (2528:15) ให้แนวคิดในการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดผลนั้น มีแนวคิด 10 ประการ ดังนี้

1. ในการที่จะใช้ทรัพยากรธรรมชาติ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จะให้ประโยชน์หลายๆด้าน ทุกแง่ทุกมุม กล่าวคือต้องมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนประโยชน์และโทษต่อมนุษย์ซึ่งอยู่ในแต่ละสิ่งแวดล้อมนั้นๆ อย่างน้อยจะต้องคำนึงถึงความสูญเปล่า อันอาจจะเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ระมัดระวัง

2. รักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นและหายาก ด้วยความระมัดระวัง และทำให้อยู่ในสภาพที่เพิ่มพูน ทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจเท่าที่จะทำได้ รวมทั้งจะต้องตระหนักเสมอว่าการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไป จะไม่ปลอดภัยต่อสภาพแวดล้อม

3. ต้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้นั้น โดยให้มีอัตราการผลิต(เพิ่มพูน)เท่ากับอัตราการใช้ หรืออัตราการเกิดเท่ากับอัตราการตายเป็นอย่างน้อย

4. ประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประมาณอัตราการเกิด และการเปลี่ยนแปลงของพลเมืองตลอดเวลา โดยพิจารณาจากความต้องการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ

5. หาทางปรับปรุงวิธีการใหม่ๆ ในการที่จะผลิตและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งพยายามค้นคว้าสิ่งใหม่ๆ เพื่อให้ประชากรได้ใช้อย่างเพียงพอ

6. ให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญ ในการรักษาความสมดุลตามธรรมชาติ ซึ่งต้องการทำให้สิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ดี การให้การศึกษาอาจเป็นทั้งในและนอกโรงเรียน ตามความเหมาะสมกับสถานะบุคคลเฉพาะถิ่น วัย และคุณวุฒิ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ จะต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามกาลเทศะ

8. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต้องคำนึงถึงทรัพยากรอย่างอื่น ในเวลาเดียวกันด้วย ไม่ควรแยกพิจารณาเฉพาะ อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะทรัพยากรทุกอย่างมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

9. ในการวางแผนจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาดนั้น จะต้องไม่แยกมนุษย์ออกจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม หรือสถานะแวดล้อมตามธรรมชาติ เพราะว่าวัฒนธรรมและสังคมมนุษย์ ได้พัฒนาตัวเองมาพร้อมกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของสังคมนั้นๆ กล่าวโดยทั่วๆ ไป การอนุรักษ์ถือได้ว่าเป็นทางแห่งการดำเนินชีวิต เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์เป็นอันมาก

10. ไม่มีการอนุรักษ์ใดที่จะประสบผลสำเร็จได้ นอกเสียจากผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ จะได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรนั้นๆ และใช้อย่างชาญฉลาด ให้เกิดผลดีในทุกๆ ด้านต่อสังคมมนุษย์ และการใช้ทรัพยากรให้อำนวยประโยชน์หลายๆ ด้านในเวลาเดียวกันด้วย

บำรุง (2536:84) กล่าวว่า ป่าไม้เป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ประชาชน ช่วยรักษาความสมดุลของภาวะแวดล้อมและป้องกันภัยธรรมชาติ แต่ปรากฏว่าในระยะที่ผ่านมาได้เกิดภัยจากธรรมชาติ นำความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในภูมิภาคต่างๆ เช่น อุทกภัยที่ตำบลกระสุน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. 2531 และวาตภัยจากพายุเกย์ที่จังหวัดชุมพร เมื่อ พ.ศ. 2532 สาเหตุที่ทำให้เกิดภัยธรรมชาติครั้งนั้นส่วนหนึ่งคงมาจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจนทำให้เกิดความเสียหายต่อสภาพป่าไม้ของชาติ ทำให้เกิดความไม่สมดุลทางภาวะแวดล้อมขึ้น จนถึงขั้นเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินดังที่เห็นประจักษ์อยู่ การแก้ไขปัญหาคือการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าซึ่งถือเป็นปัญหาพื้นฐานที่สำคัญของประเทศปัญหานี้จำเป็นต้องทำการรณรงค์อย่างต่อเนื่องและระยะยาว ให้ประชาชนได้เข้าใจและให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และได้เกิดความตระหนักต่ออันตรายซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการตัดไม้ทำลายป่าให้ได้

วิชัย (2533:107-108) กล่าวว่า ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าป่าไม้ให้ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหาร และสมุนไพรนานาชนิด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับประโยชน์ที่ได้รับทางอ้อมนั้นมีมากมาย ยกที่จะนำมากล่าวหรือประเมินค่าเป็นเงินได้ ถึงแม้ว่าป่าไม้จะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่งอกเงยหรือเพิ่มพูนขึ้นมาได้ แต่การพัฒนาของป่าไม้จะดำเนินไปได้อย่างช้ามาก และถ้าหากอัตราการนำไม้จากป่ามาใช้มีน้อยกว่าอัตราการงอกเงยของป่าไม้แล้ว เป็นที่มั่นใจได้ว่าการขาดแคลนไม้เพื่อนำมาใช้ก่อสร้างที่อยู่อาศัยจะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน แต่ในสภาพปัจจุบันจำนวนพลเมืองโลกเพิ่มขึ้น จึงทำให้จำเป็นต้องนำไม้มาใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นอย่างไม่ได้สัดส่วนกับการพัฒนาของป่าไม้ ยิ่งไปกว่านั้นป่าไม้เป็นจำนวนมากถูกบุกรุกแผ้วถางเพื่อนำพื้นที่มาใช้เพื่อการเพาะปลูก หรือสร้างที่อยู่อาศัยและประโยชน์อื่นๆ ซึ่งนับได้ว่าเป็นวิธีการทำลายป่าไม้ที่สมบูรณ์แบบและยกที่จะทำให้บริเวณนั้นกลายเป็นป่าไม้ธรรมชาติตามเดิมได้ หากปล่อยให้อัตราการทำลายป่าไม้ของมนุษย์ดำเนินต่อไปเช่นนี้ ความเสียหายต่างๆ จะประคานหน้าเข้ามา ไม่เพียงแต่จะขาดแคลนไม้เพื่อนำมาใช้ก่อสร้างหรือวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่จะทำให้เกิดภาวะแปรปรวน ดินหมกความอุดมสมบูรณ์ และขาดแคลนเชื้อเพลิง ในที่สุดพื้นดินที่เคยมีความชุ่มชื้นและอุดมสมบูรณ์ก็จะค่อยๆ กลายเป็นทะเลทรายต่อไป

มงคล (2536:7) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ คือ ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับนโยบายและวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้เสียใหม่ โดยคำนึงถึงความต้องการและปัญหาของชุมชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ปลูกฝังแนวความคิดเกี่ยวกับป่าไม้ ว่าเป็นปัจจัยที่จะรักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์ จะต้องทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความเป็นเจ้าของป่าไม้ โดยให้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและมีโอกาสใช้ประโยชน์จากต้นไม้ที่เขาปลูกขึ้นเช่นเดียวกับที่เขาใช้ทรัพย์สินที่เขาเป็นเจ้าของอยู่ หากจะมีการจัดสรรป่าสัมปทานให้เอกชนจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นในแง่ของการรักษาทรัพยากรป่าไม้เป็นหลัก โดยกวัดขันอย่างเข้มงวด พัฒนาคุณภาพของดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ดินเดิม โดยไม่ต้องตัดไม้หรือหักล้างถางพงเพิ่มอีก หากจะสร้างเขื่อนขนาดใหญ่รัฐบาลจะต้องพิจารณาโดยรอบคอบถึงผลดีผลเสีย ผลกระทบที่จะเกิดตามมา ควรปรับแนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่ชนบทไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเน้นการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมอันเป็นแหล่งกำเนิดของทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่าไม้ การพัฒนาลักษณะนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียทางด้านมลภาวะในภายหลังอย่างที่เคยเป็นมา

นิวัติ (2528:132-133) ได้เสนอแนวคิดให้พิจารณาดำเนินการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่สำคัญคือ ควรกำหนดบริเวณป่าไม้ที่จัดไว้เพื่อต้นน้ำลำธารให้แน่นอน แล้วเข้าดำเนินการควบคุม ป้องกัน ไม่ให้มีการทำลายมากขึ้นจากที่เป็นอยู่ ควรกำหนดขอบเขตที่ยอมให้เป็นแหล่งทำกินของชาวเขา โดยการควบคุมไม่ให้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน และทำไร่เลื่อนลอย แล้วพยายามส่งเสริม ช่วยเหลือให้ปลูกพืชต่างๆ ที่เป็นไม้ยืนต้น ในบริเวณป่าที่ถูกแผ้วถาง รกร้างว่างเปล่า หรือปราศจากพืชคลุมดิน ควรจะปลูกสร้างสวนป่าหรือพืชคลุมดินขึ้น เพื่อป้องกันการกัดเซาะของน้ำฝน ชนิดไม้ที่ปลูกควรเป็นไม้โตเร็ว มีการคายน้ำน้อย สามารถยึดปกคลุมดินให้มีความชุ่มชื้นอยู่เสมอ ป้องกันการเกิดไฟป่า บริเวณสภาพภูมิประเทศที่มีความลาดชันมากและดินอยู่ในสภาพที่ไม่คงทน ควรจะห้ามการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอื่น นอกจากปลูกป่าและพืชคลุมดินเท่านั้น บางพื้นที่จำเป็นต้องอาศัยการก่อสร้างทางด้านวิศวกรรมเข้าช่วยควบคุมไปกับการปลูกป่า เช่น อาจต้องทำการปรับพื้นที่ตามลาดเขาหรือสร้างฝายกั้นน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำและตะกอนไม่ให้ไหลรุนแรงจนเป็นอันตรายต่อพื้นที่การเกษตรอื่นๆ ที่อยู่ตอนล่าง ควรมีการป้องกันการพังทลายของดินตามริมฝั่งน้ำ และการพังทลายของดินเนื่องจากการทำถนน ซึ่งก่อให้เกิดการตกตะกอนในลำน้ำทั่วไป ไม่น้อยไปกว่าการทำไร่เลื่อนลอยบริเวณป่าต้นน้ำ การให้การศึกษา อบรม และเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับ ให้ทราบถึงประโยชน์คุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งวิธีการอนุรักษ์ดิน น้ำ และ ป่าไม้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนทุกคน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จะเห็นได้ว่าทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรที่อำนวยประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน แต่ปัจจุบันทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก พร้อมกับการทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมไปด้วย ด้วยเหตุผลว่าประชากรของประเทศเพิ่มขึ้นหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจก็ตาม ซึ่งมีการใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ การปลูกสร้างบ้านเรือน การใช้สอยหรือทำไม้เป็นสินค้าได้เพิ่มมากขึ้น การสงวนป่าไม้เพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจหรือเป็นอุทยานแห่งชาติ ตลอดจนการพังทลายของดิน น้ำท่วม ล้วนเป็นสาเหตุที่จะต้องดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจังต่อไป ซึ่งการอนุรักษ์มิใช่การหวงห้ามไม่ให้ใช้ทรัพยากรอะไรเลย แต่เป็นการใช้อย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดหลีกเลี่ยงการสูญเสียและการทำลายให้มากที่สุด เพื่อการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคตตลอดไป

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กิติ (2535:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึง พฤติกรรมและการรับรู้ของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาบ้านแพะ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และบ้านทุ่งยาว อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตลอดจนถึงการตัดสินใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ซึ่งได้อาศัยป่าไม้หรือผลผลิตจากป่า ตลอดจนการใช้ไม้เพื่อการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนเหล่านั้นส่วนใหญ่ได้พึ่งพาอาศัยป่าไม้เป็นแหล่งทำมาหากิน ดังนั้นพวกเขาจึงมีความสำนึกรับผิดชอบต่อป่าไม้ที่พวกเขาได้พึ่งพา

พัชรินทร์ (2537:77) ได้ศึกษา ทักษะคติของเกษตรกรชาวเขาที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาออดยงคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรชาวเขามีทักษะคติอยู่ในเกณฑ์ที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคติของเกษตรกรต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กับตัวแปรอิสระต่างๆ คือ เพศ อายุ การอ่านหนังสือได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนพื้นที่ครอบครอง อาชีพเสริม รายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความศรัทธาในตัวผู้นำ โดยภาพรวมแล้ว ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงบางประเด็นคำถามเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กัน

มงคล (2536:79) ได้ศึกษา การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ศึกษาเฉพาะกรณีกิ่งอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน พบว่า ประชาชนทั่วไปมีความสนใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่เคยรับทราบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งยังผลให้มีทักษะคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และทำให้มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากตามไปด้วย นอกจากนี้ประชาชนทั่วไปยังเห็นความสำคัญของผู้นำชุมชน เช่น รายงานของผู้นำชุมชนเมื่อมีผู้บุกรุกตัดไม้ทำลายป่าหรือเมื่อเกิดไฟไหม้ป่า และยังมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทอย่างจริงจังในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งย่อมจะสามารถโน้มน้าวและชักจูงให้ประชาชนทั่วไปซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลร่วมปฏิบัติและร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามไปด้วย

สมเกียรติ (2540:60) ได้ทำการศึกษา การเปรียบเทียบทักษะคติของชาวเขาเผ่าม้ง กับเผ่ากะเหรี่ยงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในตำบลแม่แคด อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่มีป่าไม้ขึ้นเองตามธรรมชาติ เนื่องจากชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นพวกอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และปล่อยให้ป่าไม้ขึ้นเองตามธรรมชาติแบบยั่งยืน ถ้ามีการตัดต้นไม้หนึ่งต้นต้องมีการปลูกทดแทนห้าต้น ในพื้นที่ที่ตัดต้นไม้ นั้น และยังมีความคิดว่า การปลูกต้นไม้เป็นหน้าที่ที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบ เพราะป่าไม้ให้ทั้งอาหารและยารักษาโรค เป็นทั้งแหล่งต้นน้ำลำธารในการประกอบอาชีพทางการเกษตรอีกด้วย

สมหมาย (2539:64) ได้ทำการศึกษา บทบาทที่แสดงออกของผู้นำท้องถิ่นในการป้องกันรักษาป่า กรณีศึกษาตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรับรู้ถึงพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นต่อการป้องกันรักษาป่าในระดับมาก ซึ่งสืบเนื่องมาจากบทบาทของผู้นำที่แสดงออกในการป้องกันรักษาป่าและลักษณะของการสื่อสารในด้านตรงที่ไม่มีชั้นตอนที่ยุ่งยาก รวมทั้งเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและเชื่อมโยงไปถึงการดำรงวิถีชีวิตของผู้ให้ข้อมูลซึ่งผูกพันกับป่ามาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ นอกจากนั้นยังมีลักษณะของประชาธิปไตยที่ใฝ่หมติในที่ประชุมเป็นที่ตัดสินใจปัญหาต่างๆ ในเรื่องของทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้นพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นเป็นที่รับรู้ของผู้ให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

แสง (2536:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของนักเรียนชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของนักเรียนชาวเขารวมทุกเผ่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกรายเผ่าพบว่า เผ่าเข้ามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ เผ่าม้ง เผ่าลีซอ เผ่าลัวะ เผ่ากะเหรี่ยง และเผ่ามูเซอ และเมื่อเปรียบเทียบก็พบว่าระดับความรู้ของนักเรียนแต่ละเผ่ามีความแตกต่างกัน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าของนักเรียนชาวเขารวมทุกเผ่าเห็นด้วยกับการอนุรักษ์ป่าไม้

ตันติ (2539:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านตลาดขี้เหล็ก ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ได้แก่ ขาดเงินอุดหนุนจากหน่วยงานของรัฐ ไม่มีเงินทุนของหมู่บ้านเพื่อใช้ในการกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน และขาดผู้นำหรือผู้ประสานงานระหว่างหมู่บ้าน

สุรพงศ์ (2541:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึง ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในท้องที่อำเภอหาง จังหวัดลำปาง พบว่า

(1) ชาวบ้านกลุ่มตัวอย่างมีการใช้ภูมิปัญญาในรูปของความเชื่อ พิธีกรรม กฎข้อบังคับ การนำภูมิปัญญาไปใช้ในการปฏิบัติ ได้แก่ การไม่ตัดไม้ทำลายป่า การไม่ล่าสัตว์ การปลูกป่า การป้องกันไฟป่า

(2) ชาวบ้านกลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง แต่มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับน้อย

(3) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ(รายได้) มีผลต่อระดับความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ปัจจัยทางด้านสังคม(ชาติพันธุ์ ระดับการศึกษา ความเป็นผู้นำชุมชน) มีผลต่อระดับความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ(อาชีพ) มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

สมนึก (2542 :54-56) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านห้วยปลู้ง ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรเชิงอนุรักษ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกพืชที่สามารถช่วยป้องกันดินพังทลาย ปรับปรุงบำรุงดิน และรักษาต้นน้ำลำธาร ซึ่งการทำการเกษตรเชิงอนุรักษ์นับว่าเป็นประเด็นสำคัญของหลักการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

อดิสรณ์ (2543:63) ได้ทำการศึกษา ทศนคติของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย พบว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า เนื่องจากผลของการบุกรุกทำลายป่าที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตพื้นที่ และจากผลกระทบดังกล่าวและการรณรงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วงที่ผ่านมาได้ส่งผลให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเกิดความตระหนักในการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ซึ่งแสดงว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเห็นด้วยต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และได้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพัชรินทร์(2537 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าชาวเขามีทัศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมและต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในเกณฑ์ดี

เอกชัย (2540:บทคัดย่อ) พบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจังหวัดลำปาง เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน ในด้านการตั้งถิ่นฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเกษตรกับทรัพยากรป่าไม้ และการดำรงชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องก็มีส่วนทำให้ชุมชนมีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ด้วยเช่นกัน ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นพื้นฐานของคนในชุมชนที่ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การประกอบอาชีพ ความเชื่อ และระบบเครือญาติ ปัจจัยที่สองเป็นปัจจัยภายนอก เป็นตัวกระตุ้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร กฎระเบียบที่ยึดถือปฏิบัติในชุมชน การตั้งหน่วยพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาในชุมชน และกฎหมายของรัฐที่ห้ามการตั้งถิ่นฐานในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กิจกรรมการดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ได้แก่ การกำหนดข้อห้ามในการตัดไม้ การจัดเวรยามในการดูแลป่า การควบคุมไฟป่า การทำแนวป้องกันไฟป่า การปลูกป่า และการลดพื้นที่การทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ช่วยลดการทำลายทรัพยากรป่าไม้ไม่ให้สูญสิ้นไป

สลิษา (2537:บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าไม้ ศึกษาเฉพาะกรณีป่าชุมชนบ้านห้วยแก้ว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชาวบ้านรักษาป่าบนพื้นฐานความเชื่อในเรื่องการนับถือผี ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจในการรักษาป่า ขณะเดียวกันชาวบ้านก็ยึดถือว่าป่าเป็นสิทธิร่วมกันของชุมชน ไม่ใช่ของหลวง ชาวบ้านทุกคนจึงมีสำนึกร่วมกันถึงสิทธิ และหน้าที่ในการจัดการและใช้ประโยชน์จากป่าไปพร้อมๆ กัน และได้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ชูสิทธิ์(2538 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาวิธีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าระบบนิเวศน์เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งของประเทศไทยพบว่า แนวคิดของชาวบ้านระบบนิเวศน์ป่าประกอบด้วย สิ่งไม่มีชีวิต เช่น ดิน น้ำ อุดหนุน แร่ธาตุ ฝน ฯลฯ และสิ่งมีชีวิต ได้แก่ สัตว์และมนุษย์ นอกจากนี้ระบบนิเวศน์ป่า ยังประกอบด้วย ผี สาง เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านใช้ระบบการผลิตและการดำรงชีวิตแบบพึ่งพิงป่า โดยยึดหลักการอนุรักษ์ การพึ่งพาอาศัย การเคารพนับถือ ความกลัว การสำนึกบุญคุณ ระบบนิเวศน์ป่าในการผลิตเพื่อยังชีพจึงดำรงอยู่ได้

สุทธวิธรรม (2532) ได้ศึกษา “ทัศนคติของประชาชนบริเวณใกล้เคียงอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมอุทยานแห่งชาติ” พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาสูงจะคำนึงถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่คุ้มค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ตรงข้ามกับประชาชนที่มีการศึกษาดำจะคำนึงถึงเรื่องนี้น้อย และได้เสนอแนะว่าควรมีการส่งเสริมค่านิยมแพร่ประชาสัมพันธ์ และการสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อประชาชนทุกระดับ โดยการให้การศึกษานอกระบบแก่ชาวบ้าน พร้อมทั้งดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม เพื่อยกระดับฐานะและรายได้ของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยลงหรือหมดไป

สุรชนี (2540:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ของโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยทางด้านเผ่าพันธุ์ รายได้รวมของครัวเรือน การติดต่อกับพนักงานการเกษตร ทัศนคติต่อผู้นำกลุ่ม ความต้องการของสมาชิกด้านการมีเกียรติและชื่อเสียง มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง ทัศนคติต่อโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และความดีใจพอใจ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแต่อย่างใด

อมราวดี (2537) ได้ศึกษา “ความคิดเห็นของราษฎรรอบอุทขานเขาใหญ่ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ” พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านนานกว่า 15 ปี และมีการรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาก จะมีความคิดเห็นที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนระดับการศึกษา อายุ สภาพทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ประสพสุข (2535) ได้ศึกษาถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า พระสงฆ์ทั้งหมดจากกรณีศึกษามีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่เหมือนกัน 8 วิธี คือ

1. กำหนดเขตวัดหรือสำนักสงฆ์เป็นเขตอภัยทาน
2. ส่งสอนชาวบ้านให้หยุดยั้งการทำลายป่า
3. ฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลายโดยการร่วมมือกันปลูกป่า
4. สร้างสภาพจิตสำนึกให้กับชาวบ้าน ในการอนุรักษ์ป่า
5. ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา
6. จัดทำแนวเขตป่าอนุรักษ์ เช่น ปักป้าย ปักหลักเขต ที่แน่นอน
7. จัดตั้งองค์กรในชุมชนให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการอนุรักษ์
8. ระดมชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์ป่า

พงษ์ศักดิ์ (2540) ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ : พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่โจ้ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ชาวบ้านมีส่วนร่วมระดับปานกลางในขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุ การวางแผนและดำเนินงาน การลงทุนและปฏิบัติงาน ส่วนการติดตามและประเมินผล ชาวบ้านมีส่วนร่วมระดับต่ำ ชาติพันธุ์ สถานภาพทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านป่าไม้ จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร และการเคยเข้าไปเก็บหาของป่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่อายุ ระดับการศึกษา และการฟังฟังป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์แต่อย่างใด

พีระภัทร์ (2540) ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยเฉลี่ย 11.22 ไร่ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากวิทยุและได้เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกป่าและการดูแลรักษาป่ามากที่สุด มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในระดับมาก ในการนำไม้จากป่ามาทำฟืน มาก่อสร้างซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ

ภายในหมู่บ้าน มีการเก็บหาของป่า และใช้น้ำซึ่งไหลมาจากป่า เพื่อการอุปโภคบริโภค ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ มีไฟป่าเกิดขึ้นเสมอในฤดูแล้ง

สุรินทร์ (2536) ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งยาว อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” พบว่า ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยเข้าใจว่าป่าชุมชนมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นศูนย์กลางของการผลิตที่มีชาวบ้านเป็นเจ้าของ เป็นผู้จัดการ และมีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชน หากแต่จะมอบให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการหรือผู้นำหมู่บ้านในการพิจารณากิจกรรมต่างๆ แล้วนำมาแจ้งให้ที่ประชุมของหมู่บ้านทราบและให้คำรับรอง มีการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนในระดับน้อย นอกจากเป็นการเก็บหาอาหารเพื่อการบริโภคและนำไปจำหน่ายเป็นรายได้เสริมเท่านั้น เนื่องจากมีจุดประสงค์ในด้านการรักษาป่าชุมชน เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของสภาพป่ามากกว่าจะคำนึงถึงการใช้ประโยชน์

ชูชีพ (2537) ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านแพะ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชาวบ้านส่วนมากมีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ยครอบครัวละ 4.45 ไร่ แหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่ได้รับฟังมากที่สุด คือ เสียงตามสาย สำหรับการให้ประโยชน์จากป่าชุมชนนั้น ชาวบ้านแพะใช้ประโยชน์ในด้านผลผลิตของไม้และของป่า รวมทั้งเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งชับน้ำ ชาวบ้านแพะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนระดับมากในขั้นค้นหาปัญหาและขั้นดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน และมีส่วนร่วมน้อยในขั้นวางแผนดำเนินการ ขั้นติดตาม และขั้นประเมินผลงานการอนุรักษ์ป่าชุมชน สาเหตุการมีส่วนร่วมที่สำคัญ ได้แก่ หนึ่งมีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้เพื่อสงวนไว้เป็นแหล่งชับน้ำ สองหวังผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับจากป่าชุมชน และสามมุ่งหวังให้ความเดือดร้อนอันเกิดจากปัญหาด้านป่าไม้หมดสิ้นไปตามลำดับ ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วม นั้น ชาวบ้านแพะมีส่วนร่วมโดยผ่านกลุ่มมากที่สุด รองลงมาคือมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทนและมีส่วนร่วมโดยตรงด้วยตนเอง ตามลำดับ

สถาพร (2541) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนำร่องปลูกป่าพัฒนาชุมชน มูลนิธิ “วันพฤกษ์เฉลิมพระเกียรติ ร.9” อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้มากที่สุด และประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดขนาด อายุพันธุ์ ไม้เนื้อที่น้อยที่สุด อย่างไรก็ตามในภาพรวมของประชาชนยังมีส่วนร่วมในโครงการฯ น้อยอยู่ และยังคงพบว่า อายุระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม รายได้ครัวเรือน ประสบการณ์ในการฝึกอบรม พื้นที่ถือครอง และการติดต่อเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนำร่องปลูกป่าพัฒนาชุมชน ส่วนการรับข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์แต่อย่างใด

วามิช (2539 : 67) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีต่อวิธีดำเนินการงานอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเจ้าพนักงานป่าไม้ พบว่าการปรับปรุงวิธีดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในประเด็นการจัดฝึกอบรม อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่พนักงานป่าไม้ควรจัดฝึกอบรมให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน สำหรับการคัดเลือกหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการการพัฒนาป่าชุมชนนั้น ผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ให้ยกเลิกการคัดเลือก แต่ให้โอกาสทุกหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการ ระยะเวลาอาจแตกต่างกัน ก่อนหรือหลังตามกำลังของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แต่ในเรื่องการออกใบอนุญาตเก็บหาของป่านั้นควรจะมีข้อมอบหมายให้ผู้นำชุมชน โดยความคิดเห็นร่วมกันของสมาชิกในชุมชน และมีระยะเวลาเพียงใดนั้น สมาชิกชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจ และเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์เลี้ยงเหยียบย่ำพืชไร่และต้นไม้ในแปลงปลูกป่า เนื่องจากเจ้าพนักงานป่าไม้จัดทำแปลงทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ให้กับชุมชนพื้นที่สูงแล้ว ควรหามาตรการอื่นประกอบเช่น บดลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน หรือการรณรงค์ให้ชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น ส่วนการเช่าพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้นเจ้าหน้าที่ป่าไม้อนุญาตให้ประชาชนเช่าพื้นที่เพื่อการเกษตรได้ 20 – 30 ไร่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved